

Inbjudan till samråd gällande ny 220 kV markförlagd ledning, för anslutning mellan station Högdalen och station Örby

Inbjudan från Ellevio AB
Svarstid den 10 april 2025

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Anders Österberg

Sammanfattning av ärendet

Stockholms stad har fått en inbjudan från elnätsbolaget Ellevio AB gällande samråd om ny 220 kV markförlagd ledning för anslutning mellan station Högdalen och station Örby. En ny markkabel ska ersätta befintlig luftledning som idag går längs Örbyleden. Två huvudsakliga sträckningsalternativ har tagits fram.

Alternativ 1 följer till största del grönytor och gång- och cykelvägar öster om Örbyleden. Detta alternativ går rakt igenom planområdet för pågående detaljplan som ska möjliggöra tillskapandet av ca 1 200 bostäder, kontor, förskola och verksamhetslokaler. Ellevio AB gör bedömningen att ett genomförande av alternativ 1 påtagligt försvårar stadens pågående planer på exploatering i området.

Alternativ 2 följer huvudsakligen Örbyledens körfält och bedöms inte innebära någon konflikt med stadens planer på exploatering. Ellevio AB anser alternativ 2 vara det mest lämpliga alternativet ur ett genomförandeperspektiv. Detta alternativ har också förordats av staden i den tidiga myndighetsdialog och omfattande sträckningsutredning som projektet genomfört inför samrådet.

Från skarvplatsen i Örby kommer ledningen gå vidare norrut i en befintlig tunnel mot en transformatorstation i Mårtensdal. Koncessionsansökan för ledningen norrut från Örby hanteras separat och ingår inte i föreliggande samråd.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden.

Exploateringskontoret, miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret har inkommit med kontorsyttranden på grund av den korta remisstiden.

Stadsledningskontoret anser att Ellevios sträckningsalternativ 2 är det mest lämpliga alternativet för en ny markkabel mellan station Högdalen och station Örby. Sträckningen är väl bearbetad i dialog med Stockholms stad för att minimera påverkan på framtida exploatering längs Örbyleden.

Exploateringskontoret anser att det är positivt för staden att Ellevio säkrar upp stadens elförsörjning genom att anlägga en ny markförlagd ledning. Exploateringskontoret står bakom det förordade alternativet (Alternativ 2) då det bedöms ha minst påverkan på pågående och framtida exploateringar.

Miljöförvaltningen är i huvudsak positiv till alternativ 2. För delsträckan från station Högdalen fram till Örbyleden anser förvaltningen att alternativ Selaövägen är att föredra, eftersom det inte påverkar naturmarken öster om verksamhetsområdet i Högdalen.

Stadsbyggnadskontoret håller med Ellevio om att sträckningsalternativ 2 är det mest lämpliga alternativet för en ny markkabel mellan station Högdalen och station Örby. Sträckningen är väl bearbetad i dialog med staden för att minimera påverkan på framtida exploatering längs Örbyleden. I översiktsplanen är Örbyleden utpekad som ett framtida urbant stråk.

Trafikkontoret anser att projektet är angeläget både för stadens utveckling och för att upprätthålla en god eldistribution. Samtidigt utgör Örbyleden en betydelsefull länk för transporter i Stockholm. Samverkan i ett tidigt skede är därför avgörande för ett lyckat projekt.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Det är angeläget att kapaciteten i elnätet byggs ut. Jag välkomnar därför detta projekt som är en av flera förstärkningsåtgärder som genomförs inom projektet Storstockholm Väst för att möta det växande behovet av el i Stockholmsregionen. Projektet bidrar tillsammans med andra nätförstärkningar till att öka driftsäkerheten i elnätet och trygga elförsörjningen i stora delar av Stockholm. Det är avgörande både för Stockholms utveckling och klimatomställning.

Stockholms stad förordar sträckningsalternativ 2. I stadens översiktsplan är Örbyleden utpekad som ett framtida urbant stråk. Det är glädjande att alternativ 2 är väl bearbetad i dialog med staden för att minimera påverkan på framtida stadsutveckling längs Örbyleden.

Samrådsunderlaget redovisar två delsträckningsalternativ från station Högdalen. Av dessa förordar Stockholms stad alternativet "Selaövägen" som går genom hårdgjord mark i Högdalens verksamhetsområde. På så sätt undviker ledningsförläggningen att påverka naturmarken öster om verksamhetsområdet.

Örbyleden är en betydelsefull länk för transporter i Stockholm och utpekad som prioriterad färdväg för dispenstrafik för långa, tunga och breda fordon. Om Örbyleden får nedsatt funktion kan det generera omfattande trafikstörningar i regionen. Utöver det är gång- och cykelvägarna norr och söder om Örbyleden utpekade som primära stråk i stadens cykelplan. Förläggning av ledning inom Örbyledens vägområde kräver därför detaljstudier för att hitta lämplig placering av kabelstråket. Samverkan med staden i ett tidigt skede är avgörande för att hitta lämplig placering för kabelstråket samt skapa goda förutsättningar vid genomförandet av ledningsförläggningen.

Stockholm den 2 april 2025

Anders Österberg

Bilagor

Samrådsunderlag – Inbjudan till samråd gällande ny 220 kV markförlagd ledning, för anslutning mellan station Högdalen och station Örby, dnr KS 2025/243-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Stockholm behöver både en trygg elförsörjning och kraftigt bostadsbyggande. Centerpartiet står bakom behovet av att förstärka elnätet i takt med att staden växer och ställer om till ett hållbart samhälle. Samtidigt är det avgörande att elnätets utbyggnad inte sker på bekostnad av stadens möjlighet att skapa nya bostäder och stadsutveckling. Som framgår av ärendet riskerar det första sträckningsalternativet att allvarligt försvåra ett pågående planarbete som syftar till att möjliggöra cirka 1 200 nya bostäder längs Örbyleden.

Vi ser därför med tillfredsställelse att staden förordar det andra sträckningsalternativet, som löper inom Örbyledens körfält. Det är däremot enligt oss inte ett tillräckligt gott alternativ. Centerpartiet har länge förespråkat lösningar där alla ledningar – el, fiber, fjärrvärme, avlopp, vatten och sopsug, samlas i kulvertar. Det gör att underhålls- och reparationsarbete kan utföras utan att gator behöver grävas upp i tid och otid, men framför allt frigörs mer mark som kan bebyggas när alla ledningsnät samlas på samma ställe. Staden har ingen rådighet över ledningsägarnas investeringar, men staden har rådighet över markanvändningen. Centerpartiet förordade bland annat att Svenska Kraftnäts elledning mellan Örby och Snösätra borde förlagts till kulvertar för att möjliggöra en boulevardisering av Örbyleden med tiotusentals nya bostäder istället för den markkabellösning som effektivt hindrar bostadsbyggandet och utvecklingen av området.

Ärendet

Elnästbolaget Ellevio AB innehar koncession (tillstånd) för en 220 kV luftledning (RL9) byggd 1957 som sträcker sig mellan transformatorstation Högdalen och Örby. Från Örby sträcker sig ledningen sedan vidare norrut i en befintlig tunnel mot en transformatorstation i Mårtensdal. Mot bakgrund av att koncessionen upphör att gälla inom de närmaste åren samt att kommunen planerar att exploatera marken kommer Ellevio att ersätta luftledningen med en markförlagd ledning på sträckan mellan Högdalen och Örby, en sträcka om cirka 3,5 km. Ledningen behövs för att möta stadens framtida elbehov och kan inte avvecklas. När den nya ledningen är driftsatt kommer befintlig luftledning att raseras.

Stockholms stad arbetar med att ta fram ett nytt detaljplaneförslag med bostäder, kontor, förskola och verksamhetslokaler för del av området för den norra delen av Örbyleden. Planförslaget benämns "1 200 bostäder längs Örbyleden". Inom ramen för Ellevio AB:s framkomlighetsstudie har ett antal samordningsmöten med Stockholms stad genomförts i syfte att hitta en ledningssträckning som i så begränsad omfattning som möjligt påverkar utformningen av kommande detaljplan.

När den nya markförlagda ledningen är driftsatt kommer befintlig luftledning att raseras. Ellevio AB kommer också radera tillhörande anläggningar och vidta andra åtgärder för återställning. Innan raseringen kan påbörjas ska nätkoncession för luftledning återkallas enligt ellagen 2 kap 18 § eftersom den inte längre behövs för att säkerställa en säker elförsörjning.

Innan samrådet har tidig myndighetsdialog genomförts med Stockholms stad. Länsstyrelsen i Stockholms län bjöds in men valde att invänta den formella samrådsprocessen. Dialogen har hållits i den tidiga utredningsfasen inför det formella samrådet, och syftet är att fånga upp kunskapsunderlag om eventuella intressen, pågående kommunala planer etc. samt tidiga synpunkter på studerade sträckningsalternativ. De synpunkter som inkom under myndighetsdialogen har beaktats i det fortsatta utredningsarbetet fram till aktuellt samrådsunderlag. Vid kontakt med Stockholms stad har huvudsakligen kommunala planer, och då framför allt det pågående planarbetet för kommunens projekt Del av Örby 4:1 vid Örbyleden som diskuterats.

Efter genomfört samråd sammanställs de yttranden som inkommit och bemöts i en samrådsredogörelse som kommer skickas till länsstyrelsen för beslut om projektet kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Samrådsredogörelsen är även en viktig del av koncessionsansökan. Efter samrådet sker vidare utredningar, en slutlig ledningssträckning beslutas och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) och koncessionsansökan tas fram.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafikinämnden.

Exploateringskontoret, miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret har inkommit med kontorsyttranden på grund av den korta remisstiden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 mars 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att det är angeläget att kapaciteten i elnätet byggs ut. Den planerade ledningen är en av flera förstärkningsåtgärder som Ellevio genomför inom projektet Storstockholm Väst för att möta det växande behovet av el i Stockholmsregionen. Tillsammans med andra nätförstärkningar som pågår i regionen bidrar projektet till att öka driftssäkerheten i elnätet och trygga elförsörjningen i stora delar av Stockholm.

Stadsledningskontoret anser att Ellevios sträckningsalternativ 2 är det mest lämpliga alternativet för en ny markkabel mellan station Högdalen och station Örby. Sträckningen är väl bearbetad i dialog med Stockholms stad för att minimera påverkan på framtida exploatering längs Örbyleden. I översiktsplanen är Örbyleden utpekad som ett framtida urbant stråk. Samrådsunderlaget redovisar två delsträckningsalternativ för de första cirka 300 meterna från station Högdalen. Av dessa förordas alternativet ”Selaövägen” som går genom hårdgjord mark i Högdalens verksamhetsområde. På så sätt undviker ledningsförläggningen att påverka naturmarken öster om verksamhetsområdet.

Örbyleden är en betydelsefull länk för transporter i Stockholm och utpekad som prioriterad färdväg för dispenstrafik för långa, tunga och breda fordon, med nedsatt funktion kan det generera omfattande trafikstörningar i regionen. Gång- och cykelvägarna norr och söder om Örbyleden är utpekade som primära stråk i stadens cykelplan.

Förläggning av ledning inom Örbyledens vägområde kräver detaljstudier för att hitta lämplig placering av kabelstråket och staden medverkar gärna i projektets planeringsprocess för att tillsammans med berörda hitta lämplig placering för kabelstråket. Samverkan med staden i ett tidigt skede är därför avgörande för att skapa goda förutsättningar vid genomförande av ledningsförläggningen.

Säkrad elförsörjning för Stockholms nuvarande och tillkommande behov är grundläggande förutsättning för att kunna tillgodose stadens olika funktioner och utvecklingsmöjligheter. Enligt stadens budgetförslag 2050 ska Stockholms stad fortsätta säkerställa ett högt bostadsbyggande med ett fortsatt mål om 140 000 bostäder till 2035 och stadens arbete med att bygga ihop stadsdelar och minska barriärer enligt översiktsplanens mål fortsätter.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Exploateringskontoret

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 februari 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret har deltagit i en tidig myndighetsdialog med Ellevio där föreslagna sträckningar mellan station Högdalen och station Örby diskuteras. Kontoret har tillsammans med Ellevio tagit fram ett förslag på dragning som både tar hänsyn till det pågående stadsutvecklingsprojektet längs med Örbyleden samt framtida utvecklingsmöjligheter.

Exploateringskontoret anser att det är positivt för staden att Ellevio säkrar upp stadens elförsörjning genom att anlägga en ny 220 kV markförlagd ledning. Exploateringskontoret står bakom det förordade alternativet (Alternativ 2) då det bedöms ha minst påverkan på pågående och framtida exploateringar.

I den södra delen av området anser kontoret att "Alternativ Selaövägen" är den sträckningen som bör väljas då den innebär att naturmarken öster om verksamhetsområdet kan sparas samtidigt som sträckningen inte påverkar framtida utvecklingsmöjligheter.

Miljöförvaltningen

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 februari 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Miljöförvaltningen är i huvudsak positiv till alternativ 2. För delsträckan från station Högdalen fram till Örbyleden anser MHN att alternativ Selaövägen är att föredra, eftersom det inte påverkar naturmarken öster om verksamhetsområdet i Högdalen.

I samrådsunderlaget uppges att nackdelarna med alternativ Selaövägen är att det innebär större tekniska utmaningar, samt att det påverkar pågående markanvändning i större utsträckning. Om alternativ Selaövägen väljs bort anser miljöförvaltningen att detta behöver motiveras mer utförligt.

Groddjur

I samrådsunderlaget uppges att en groddjursinventering kommer att genomföras om alternativ 1 väljs. Alternativ 2 löper också i nära anslutning till naturmarken öster om verksamhetsområdet i Högdalen och miljöförvaltningen bedömer att det skulle kunna finnas risk på påverkan på groddjur även för detta alternativ. Miljöförvaltningen anser därför att påverkan på groddjur bör utredas mer detaljerat om alternativ 2 väljs.

Även om den mark som tas i anspråk för själva ledningsarbetet saknar betydelse för groddjur kan det behövas exempelvis instängslingar för att förhindra att groddjur vandrar in i arbetsområdet.

Träd

Miljöförvaltningen anser att antalet träd som avverkas eller skadas bör minimeras och att det i kommande skeden behöver redovisas hur befintliga träd ska skyddas.

Åtgärder för att skydda träd finns beskrivna i stadens skrift ”Teknisk handbok för byggande, drift och underhåll på allmän plats”. Miljöförvaltningen föreslår att även SLU:s ”Standard för skydd av träd vid byggnation 2.0” används om den bedöms tillämplig.

Stadsbyggnadskontoret

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 25 februari 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontoret håller med Ellevio om att sträckningsalternativ 2 är det mest lämpliga alternativet för en ny markkabel mellan station Högdalen och station Örby. Sträckningen är väl bearbetad i dialog med staden för att minimera påverkan på framtida exploatering längs Örbyleden. I översiktsplanen är Örbyleden utpekad som ett framtida urbant stråk.

Samrådsunderlaget redovisar två delsträckningsalternativ för de första cirka 300 meterna från station Högdalen. Av dessa förordar kontoret alternativet ”Selaövägen” som går genom hårdgjord mark i Högdalens verksamhetsområde. På så sätt undviker ledningsförläggningen att påverka naturmarken öster om verksamhetsområdet.

Trafikkontoret

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 18 februari 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Trafikkontoret anser att projektet är angeläget både för stadens utveckling och för att upprätthålla en god eldistribution. Samtidigt utgör Örbyleden en betydelsefull länk för transporter i Stockholm och kan med nedsatt funktion generera omfattande trafikstörningar i regionen. Gång- och cykelvägarna norr och söder om Örbyleden är utpekade som primära stråk i stadens cykelplan. Samverkan i ett tidigt skede är därför avgörande för ett lyckat projekt.

Trafikkontoret har granskat sträckningsalternativ I och 2 i samrådsunderlaget där framkomlighet på Örbyleden samt intilliggande gång- och cykelstråk i olika grad kommer att påverkas under byggskedet. Örbyleden är högt trafikerad av både motorfordonstrafik såsom kollektivtrafik med stombusstrafik och utpekad som prioriterad färdväg för dispenstrafik för långa, tunga och breda fordon.

Förläggning av ledning inom Örbyledens vägområde kräver detaljstudier för att hitta lämplig placering av kabelstråket.

Trafikkontoret deltar gärna i projektets planeringsprocess för att tillsammans med berörda hitta lämplig placering för kabelstråket. Detta för att i god tid hinna granska lösningsförslag samt ange villkor för återställning av ianspråktagen mark.

Trafikkontoret kan konstatera att i båda sträckningsalternativen kommer avverkan av träd och buskar behöva ske i olika omfattning. En gemensam inventering behöver genomföras innan projektstart samt plan för återplantering. Schakter i naturmark behöver stämmas av med trafikkontoret innan start och förankras i enlighet med stadens önskemål.